

22.6.2022

VN/18604/2022
VN/18604/2022-STM-1

Kunnille, kuntayhtymille, Ahvenanmaan maakunnalle, aluehallintovirastoille sekä Liikenne- ja viestintävirastolle

Palvelujärjestelmän varautuminen tartuntatautilain covid-19-epidemian hallintaa koskevien määräaikaisten säännösten voimassaolon päättyessä

Covid-19-pandemia jatkuu, minkä vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö (STM) kehottaa paikallisia ja alueellisia tartuntatautiviranomaisia edelleen varautumaan mahdollisiin tuleviin epidemia-aaltoihin. Tartuntatautilain määräaikaisten säännösten voimassaolon päättyessä STM antaa suositukset koskien covid-19-tartuntojen torjuntaa rajat ylittävässä liikenteessä sekä erilaisissa muissa tilanteissa sekä suosituksen EU-koronatodistuksen myöntämisestä ulkomailla annetusta covid-19-rokotuksesta tai todetusta covid-19-taudista 1.7.2022 alkaen.

Tartuntatautilain määräaikaisten, covid-19-epidemian hallintaa koskevien säännösten (16 a–g §, 43 a–i § sekä 58 a–m §, 59 a–e §, 79 a §, 87 a §, 89 a § sekä osin 91 §) voimassaolo päättyy 30.6.2022. STM ohjeistaa kuntia, kuntayhtymiä, Ahvenanmaan maakuntaa, aluehallintovirastoja sekä Liikenne- ja viestintävirastoa huomioimaan säännösten voimassaolon päättymisen vaikutukset paikallisten ja alueellisten viranomaisten toimivaltuuksiin ja toimintatapoihin.

STM on valmistellut esitystä 58 a, 58 c–e, 58 g–h ja 59 a–e sekä osin 91 § voimassaolon jatkamiseksi myöhemmin vuonna 2022 mikäli covid-19-epidemiatilanne sitä edellyttää. Esitys on lausunnoilla 1.6.–24.7.2022¹.

Varautuminen seuraavaan covid-19-epidemia-aaltoon

Pandemian aikana sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja voimavaroja on jouduttu suuntaamaan covid-19-epidemian torjuntaan, mikä on heikentänyt muun hoidon ja palveluiden saatavuutta. Epidemiasta on seurannut hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa. Samaan aikaan varautuminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain voimaantuloon 1.1.2023 asettaa vaatimuksia palvelujärjestelmän toimintatapojen uudistamiselle.

STM:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että kertyneet epidemia-ajan opit hyödynnetään, jotta palvelujärjestelmän valmius ja varautuminen koronaepidemian mahdollisiin uusiin vaiheisiin ja vastaaviin muihin epidemioihin olisi mahdollisimman hyvä. Tähän mennessä syntyneitä hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa tulisi pystyä purkamaan ja välttää sen kasvua.

¹ Lausuntopalvelu.fi. Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta. <https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/Participation?proposalId=d6c429a1-ac07-467f-859c-48e3a49c8fcb>

Uudistetun hybridistrategian mukaisesti STM asetti 16.2.2022 työryhmän selvittämään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän varautumista mahdolliseen seuraavaan covid-19-epidemia-aaltoon. Selvityksen tavoitteena oli koota keskeiset näkökohdat sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnallisesta ja voimavarallisesta varautumisesta koronaepidemian hoitoon, kun yhteiskunnan avautuminen vuoden 2022 aikana vakautetaan. Tavoitteena oli tukea toimivaltaisia viranomaisia, kun ne varautuvat ja suunnittelevat epidemian torjuntatoimien ja tarvittavien palveluiden kapasiteetin riittävyttä turvaavia toimenpiteitä tietoon perustuen ja oikeasuhtaisesti.

Työryhmä antoi loppuraporttinsa 17.5.2022². Raportissa on esitelty erilaisia toimenpide-ehdotuksia, joita edistämällä Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä olisi aiempaa valmiimpi kohtaamaan mahdollisen seuraavan covid-19-epidemia-aallon syksyllä 2022 tai myöhemmin. Osa ehdotuksista vahvistaisi palvelujärjestelmää yleisemminkin kohtaamaan erilaisia poikkeustilanteita. Suositukset on osoitettu paikallisille, alueellisille ja valtakunnallisille viranomaisille.

STM kehottaa kuntia ja sairaanhoitopiirejä huomioimaan selvitystyöryhmän loppuraporttiin sisältyvät toimenpide-ehdotukset seuraavaan epidemia-aaltoon varautumisessa. Erityisesti ministeriö kehottaa kuntia ja sairaanhoitopiirejä varautumaan siihen, että covid-19-taudin aiheuttama sairaanhoidon tarve voi syksyllä epidemiatilanteesta johtuen väliaikaisesti lisääntyä. Osastohoidon kapasiteettia tulisi niin perusterveydenhuollossa kuin erikoissairanhoidossa varautua järjestämään koronapotilaille siten, että lisääntyvä hoidon tarve pystytään täyttämään supistamatta merkittävästi muuta toimintaa. Erilaisia avohoidon palveluiden käytön mahdollisuuksia vuodeosastohoidon tarpeen vähentämiseksi on syytä selvittää ja hyödyntää. STM toteaa, että alueilla ja valtakunnallisesti on edelleen jatkettava tilannekuvan muodostamista. Epidemiologisen tilannekuvan lisäksi olennaista on kerätä tietoa palvelujärjestelmän kuormituksesta. STM kehottaa varautumaan alueellisten koronakoordinaatioryhmien toiminnan jatkamiseen.

STM on jo vastannut osaan työryhmän toimenpide-ehdotuksista. STM on esimerkiksi yhteistyössä kansallisten asiantuntijoiden kanssa päivittänyt kansallisen covid-19-testaus- ja jäljitysstrategian³ sekä Suomen covid-19-rokotusstrategian⁴. STM edistää tilannekuvan vastavuoroista raportointia alueellisen ja valtakunnallisen tason välillä. Lisäksi STM asettaa työryhmän valtakunnallisen tehohoitostrategian laatimiseksi.

Tartuntojen torjunta rajat ylittävässä liikenteessä

Tartuntatautilain määräaikaisten, terveysturvallisuus toimenpiteitä rajat ylittävässä liikenteessä koskevien 16 a–g §:ien voimassaolon päättyessä 30.6.2022 STM suosittelee, että kunnat ylläpitävät valmiuttaan ottaa tarvittaessa uudelleen käyttöön terveysturvallisuustoimia rajat ylittävässä liikenteessä, mikäli covid-19-epidemian torjunta niitä edellyttäisi. Tartuntatautilain toistaiseksi voimassa olevan 16 §:n nojalla aluehallintovirasto voi jatkossakin tehdä useaa henkilöä koskevan päätöksen pakollisesta osallistumisesta terveystarkastukseen. STM suosittelee lisäksi, että Suomeen saapuville matkustajille tarjottaisiin tietoa covid-19-tartuntojen ennaltaehkäisystä. STM muistuttaa, että Suomeen saapuvilla matkailijoilla tulisi tarvittaessa olla yhdenvertainen pääsy maksuttomaan covid-19-testiin.

Tartuntojen leviämistä ehkäisevät toimet ravitsemisliikkeissä, yleisötilaisuuksissa ja henkilöliikenteessä

Tartuntatautilain määräaikaisten, hygieniatoimia ja tilojen käytön edellytyksiä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi koskevien 58 a–m § voimassaolon päättyessä 30.6.2022 STM suosittelee, että toiminnanharjoittajat huolehtivat edelleen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta ja osallistujilta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen. Toiminnanharjoittajien olisi suositeltavaa huolehtia siitä, että asiakkailta on mahdollisuus saapua ja oleskella väljästi ja tartuntariski pidetään toiminnassa mahdollisimman pienenä. STM kehottaa asiakkaita, osallistujia ja toiminnanharjoittajia huomioimaan THL:n ajantasaisen ohjeistuksen covid-19-tartuntojen ehkäisystä.

² STM 2022:11. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän varautuminen mahdolliseen seuraavaan epidemia-aaltoon : Selvitysryhmän raportti. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9696-0>.

³ STM. Koronavirustestauksen strategia. Saatavilla: <https://stm.fi/koronaviruksen-testausstrategia>.

⁴ STM. Suomen rokotusstrategia. Saatavilla: <https://stm.fi/koronavirusrokotteet>

STM suosittelee, että kunnat, kuntayhtymät ja valvovat viranomaiset ohjeistavat, että myös yksityiset toimijat huomioivat hygieniaohjeistuksen toiminnassaan.

EU-koronatodistusten myöntäminen ulkomailla annetusta rokotuksesta tai todetusta covid-19-taudista

Myös tartuntatautilain määräaikaisen, EU:n koronatodistuksen myöntämistä ulkomailla rokotetuille koskevan 58 l § voimassaolo päättyy 30.6.2022, sillä säännöksen voimassaolon jatkamista ei katsota tarpeelliseksi EU:n koronatodistuksen kansallisen käytön (nk. koropassi) ja Suomeen saapuvia koskevan koronatodistusedellytyksen päättyessä. Jatkossa EU:n koronatodistuksen tarve perustuu ulkomaille suuntautuvaan matkustamiseen kohdemaiden mahdollisesti edellyttäessä todistusta.

STM suosittelee, että kunnat myöntäisivät edelleen EU:n koronarokotustodistuksia ulkomailla annetusta rokotuksesta. Lisäksi STM suosittelee, että kunnat myöntäisivät jatkossa pyynnöstä todistuksen sairastetusta koronasta henkilöille, joilla on todettu positiivinen covid-19-testitulokset toisessa EU-maassa tai EU:n ulkopuolisessa maassa tai suurlähetystöissä, jotka sijaitsevat Suomessa.

STM ei suosittele todistusten myöntämistä matkailijoille tai muille hyvin lyhytaikaisesti Suomessa vieraileville. STM ei myöskään suosittele todistusten myöntämistä henkilöille, joilla on toisen EU-maan tai sellaisen EU:n ulkopuolisen maan, jonka kanssa EU on sopinut digitaalisten koronatodistusten yhteentoimivuudesta, myöntämä rokotustodistus tai todistus sairastetusta koronasta.

Digitaalisista koronatodistuksista annettu EU-asetus tuli voimaan 1.7.2021 ja EU:n on määrä päättää asetuksen voimassaolon jatkamisesta ennen 1.7.2022⁵. Voimassaolon jatkamisen yhteydessä asetukseen on tehty muutamia vähäisiä muutoksia. Asetuksen 5 artiklan mukaan jäsenmaiden tulee edelleen myöntää rokotustodistus henkilöille, joille on annettu covid-19-rokote. Jäsenmaan tulee jatkossa rokotustodistusta myöntäessään huomioida henkilön aiemmin saamat rokoteannokset riippumatta siitä, onko nämä annettu todistuksen myöntävässä maassa vai toisessa EU-maassa.

Suomessa päätöksen siitä, myönnetäänkö EU:n koronatodistus henkilölle, joka on rokotettu tai testattu ulkomailla, tekee kunnallinen terveydenhuollon järjestämisestä vastaava viranomainen. Kuntien ja kuntayhtymien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa (410/2015), jonka 49 §:n mukaan kunnat ja kuntayhtymät voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä. Kunta voi sopia EU:n koronatodistusten myöntämistä koskevien tehtävien hoitamisesta siten, että tehtävää hoitaa jokin toinen kunta tai kuntayhtymä.

Koska EU:n koronatodistuksen myöntämisellä on vaikutusta henkilön oikeuksiin, se on luonteeltaan hallintopäätös, jonka käsittelyssä sovelletaan mm. hallintolakia. Mikäli kunnat päättävät myöntää EU:n koronatodistuksia ulkomailla havaittuun covid-19-tautia koskevaan terveystietoon perustuen, on hakijalle tartuntatautilain 58 l §:n voimassaolon päättymisen jälkeen 1.7.2022 alkaen annettava myöntämistä koskeva kirjallinen päätös. Jos myöntämistä koskeva päätös on kielteinen, on hakijalle annettava hylkäämistä koskeva päätös. Sekä myönteiseen, että kielteiseen hallintopäätökseen liitetään valitusosoitus ja asianosaisella on oikeus hakea päätökseen muutosta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Ahvenanmaan hallintoviranomaisen tekemän päätöksen osalta sovelletaan sitä koskevia säännöksiä.

STM toteaa, että mikäli EU:n koronatodistus perustuu ulkomailla havaittuun covid-19-tautia koskevaan terveystietoon, on oikean maatiedon kirjaaminen EU:n koronatodistukselle mahdollista ainoastaan Kansallista tulostus ja kirjaamispalvelua (KTKP) käyttämällä. KTKP-palveluun on nyt tehty muutokset, jotka mahdollistavat ulkomailla tehdyn covid-19-testin tuloksen tallentamisen Kantaan, jonka jälkeen henkilölle muodostuu automaattisesti todistus sairastetusta koronasta. Kunnat ovat käyttäneet KTKP-palvelua EU-rokotustodistusten myöntämiseen ulkomailla annetuista rokotuksista sekä EU:n koronatodistusten tulostamiseen henkilöille, jotka eivät pysty käyttämään

⁵ EU-asetus 2021/953: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A02021R0953-20220224>

Omakanta-palvelua. KTKP-palvelu on otettavissa veloituksetta käyttöön kaikissa julkisen terveydenhuollon toimipisteissä.

EU:n koronatodistusten myöntäminen ulkomailla havaittujen covid-19-tautia koskevien terveystietojen perusteella edellyttää ulkomailla annettujen todistusten oikeellisuuden arviointia, KTKP-palvelun käyttöä sekä hallintopäätösten tekemistä, minkä vuoksi STM suosittelee, että kunnat järjestävät todistusten myöntämisen alueellisessa yhteistyössä. THL:n verkkosivuille on koottu asiaan liittyvä ohjeistus kunnille.

Lisätietoja

- THL: Ohjeistus kunnille ulkomailla saadun positiivisen testituloksen kirjaamisesta: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/tietoa-rokotuksista/rokottamisen-vaiheet/rokotusten-kirjaaminen/koronavirusrokotusten-kirjaaminen-rakenteisesti-potilastietojarjestelmaan/koronatodistus-terveydenhuollon-ammattilaisten-ohjeet/koronatodistus-ulkomailla-saadusta-positiivisesta-testista>

Kansliapäällikkö

Kari Hakari

Osastopäällikkö

Taneli Puumalainen

Liitteet

-

Jakelu

Kunnat
Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymät
Ahvenanmaan maakuntahallinto
Aluehallintovirastot
Liikenne- ja viestintävirasto

Tiedoksi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Kuntaliitto
Valvira
Liikenne- ja viestintäministeriö
Valtioneuvoston kanslia

VN/18604/2022-STM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: